

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата економічних наук
Гвініашвілі Тетяни Зурабівни
на дисертаційну роботу **Чередник Анни Олегівни**
на тему: «Забезпечення ефективності розвитку машинобудівних підприємств
при виборі організаційної форми венчурного бізнесу»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

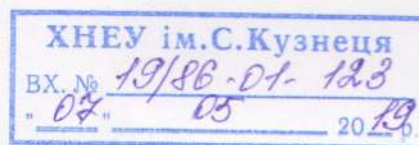
Актуальність теми дисертації, її зв'язок з галузевими та державними науковими програмами

Специфіка сучасного етапу розвитку економіки обумовлює необхідність розробки та впровадження принципово нових шляхів підвищення ефективності розвитку машинобудівних підприємств, одним із яких доцільно вважати провадження організаційної форми венчурного бізнесу для розвитку підприємства. Венчурний бізнес - це ризикований бізнес, що є основною формою технологічних нововведень в виробничу діяльність підприємства.

Апробовані багаторічною практикою підходи до забезпечення ефективності розвитку підприємств не забезпечують в повній мірі ефективність діяльності та економічне зростання підприємств, зокрема, на машинобудівних підприємствах, визначаючи необхідність додаткових наукових розробок та удосконалення методичних підходів щодо забезпечення ефективності розвитку машинобудівних підприємств при виборі організаційної форми венчурного бізнесу.

Для вирішення цих завдань машинобудівним підприємствам необхідно удосконалювати методичне забезпечення ефективності розвитку машинобудівних підприємств при виборі організаційної форми венчурного бізнесу, що зумовлює актуальність теми дослідження. Розв'язання даного завдання в межах машинобудівного комплексу України потребує активізації та поглиблення досліджень у цій сфері, що й обумовило актуальність теми дисертаційної роботи Чередник А. О. Автор роботи достатньо чітко сформулювала мету дослідження та виділила задачі, що потребують вирішення у відповідності до предметної області дисертаційної роботи.

Дисертація Чередник Анни Олегівни присвячено вирішенню завданню щодо обґрунтування теоретичних та удосконалення методичних підходів і розроблення практичних рекомендацій щодо забезпечення ефективності

розвитку машинобудівних підприємств при виборі організаційної форми венчурного бізнесу.

Актуальність дослідження також підтверджується його зв'язком з напрямами науково-дослідних робіт Харківського національного економічного університету, у яких знайшли відображення результати наукових досліджень автора при виконанні теми «Забезпечення ефективності розвитку та якості управління в підприємницькій діяльності» (номер державної реєстрації 0117U001629).

Мета дослідження відповідає темі дисертаційної роботи та логічно розкривається переліком завдань. Елементи наукової новизни відповідають поставленим завданням за своїм змістом.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації і винесені на захист, є обґрунтованими. Вони базуються на поглибленому вивченні та узагальненні значного обсягу наукових джерел з теорії ефективності та підприємництва, з питань функціонування організаційних форм венчурного бізнесу, з проблем забезпечення ефективності розвитку підприємства та його прогнозування в результаті впровадження форм венчурного бізнесу. Чередник А.О. чітко визначено мету, сформульовано завдання, предмет та об'єкт дисертаційної роботи.

Дисертаційну роботу побудовано логічно, висновки та рекомендації представлено послідовно. Наукові положення, основні результати і висновки, що містяться у дисертації, мають достатній ступінь достовірності і вірогідності. Теоретико-методологічною основою вирішення завдань дисертаційної роботи та забезпечення достовірності її наукових результатів послугували сукупність загальнонаукових методів та принципів, а саме: аналіз і синтез, метод статистичного аналізу, метод центрів тяжіння, таксономічний аналіз, кореляційно-регресійний аналіз, експертне оцінювання, метод ПАТТЕРН, графічний. Їх використання дозволило розвинути теоретичні засади та методичне забезпечення ефективності розвитку машинобудівних підприємств при виборі організаційної форми венчурного бізнесу, довести рекомендації до рівня їх практичного використання на машинобудівних підприємствах.

Викладене вище свідчить на користь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, що викладено у дисертаційній роботі Чередник А.О. Сформульовані в роботі наукові положення, висновки та рекомендації мають необхідну практичну спрямованість.

Аналіз дисертації, опублікованих праць та автореферату підтверджує достатній ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться у дисертації і виносяться на захист.

Дослідження насичене ілюстративним (схеми, рисунки) та табличним матеріалом, що полегшує сприйняття роботи, а також свідчить про обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, зроблених автором. Висновки і рекомендації роботи науково обґрунтовані. Зміст дисертації послідовно розкриває обрану тему дослідження.

Основні результати дослідження було оприлюднено автором та отримало позитивну оцінку на п'яти міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях у м. Шеффілд (Велика Британія), м. Харків, м. Одеса, м. Житомир.

Найвагоміші результати, в дисертаційній роботі одержані результати та висновки, які характеризуються науковою новизною.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що вони відрізняється оригінальним підходом до вирішення наукового завдання поглиблення теоретичних положень, удосконалення методичних підходів і розроблення практичних рекомендацій щодо забезпечення ефективності розвитку машинобудівних підприємств при виборі організаційної форми венчурного бізнесу.

У першому розділі роботи крізь призму конструктивного аналізу існуючих визначень поняття «венчурний бізнес» автор пропонує його ознаки: розуміння венчурного бізнесу як ризикового бізнесу, як підприємницької діяльності або її сфери, як відтворення капіталу та як інвестування в інноваційний розвиток підприємства (с. 30-39). В дослідженні запропоновано під венчурним бізнесом розуміти підприємницьку діяльність, у рамках якої відбувається використання ризикових інвестицій у інноваційному розвитку підприємства, що надає можливість прискореного зростання. З урахуванням зазначеного в роботі набув подальшого розвитку понятійний апарат забезпечення ефективності розвитку машинобудівних підприємств при виборі організаційної форми венчурного бізнесу (с. 42).

Істотне місце у роботі відводиться питанням забезпечення ефективності розвитку підприємства, в розрізі яких автором детально проаналізовано сучасні закордонні та вітчизняні підходи до оцінювання та забезпечення ефективності розвитку підприємства (с. 44-57). За результатами аналізу автор обґрунтовано виділяє ключові показники ефективності розвитку підприємства та систематизує за групами: ефективність внутрішніх бізнес процесів та науково-технічний рівень виробництва, ефективність клієнтської складової, ефективність роботи

персоналу та ефективність фінансової складової, що дозволяє в повній мірі оцінити рівень розвитку підприємства (с. 58).

За результатами дослідження теоретико-методичних засад ефективності розвитку машинобудівних підприємств, в роботі удосконалено технологію забезпечення ефективності розвитку машинобудівних підприємств при виборі організаційної форми венчурного бізнесу (с. 61). Зазначена технологія базується на послідовності процесів: оцінка ефективності розвитку підприємства, виявлення необхідності залучення інновацій, організація процесу вибору форми венчурного бізнесу, розробка венчурних проектів з урахуванням ризиків, прогнозування ефективності вибору певної форми венчурного бізнесу. В роботі Чередник А. О справедливо зазначає, що поетапне використання удосконаленої технології направлено впровадження венчурного фінансування інновацій в діяльність машинобудівних підприємств. Поряд з цим, проаналізовано зв'язок інноваційності підприємства з венчурним бізнесом, який може бути описаний індикатором інноваційного розвитку підприємства, що сигналізує про необхідність залучення інновацій (с. 62-67). Окрему увагу в роботі приділено організаційним формам венчурного бізнесу, до яких автор обґрунтовано відносить: внутрішні, зовнішні та незалежні венчури, відмінністю яких є ступінь впливу інвестора на прийняття рішень при впровадженні інновацій (с. 77-81).

В роботі здобувачем проведено аналіз сучасного стану промисловості України, зокрема машинобудування, який дозволяє справедливо стверджувати, що підприємства зазначеного сектору економіки працюють в умовах жорсткої конкуренції та обмеженості фінансових ресурсів(с. 85-102). Для детального аналізу ефективності розвитку машинобудівних підприємств здобувачем запропоновано методичний підхід, який ґрунтується на комплексі результуючих показників-репрезентантів від груп ефективності розвитку: ефективність внутрішніх бізнес процесів та науково-технічний рівень виробництва, ефективність клієнтської складової, ефективність роботи персоналу та ефективність фінансової складової (с. 104). З використанням методу центрів тяжіння здобувачем обґрунтовано інваріантну модель оцінки ефективності розвитку машинобудівного підприємства з постійним переліком оцінюваних показників в рамках запропонованих груп ефективності (с. 105-110). Особливої уваги заслуговує оцінювання ефективності розвитку семи підприємств машинобудування за інваріантною моделлю (с. 111-116) та обґрунтування інтегрального показника ефективності розвитку машинобудівного підприємства (с. 117-120), з використанням таксономічного аналізу, вони дозволили зробити справедливі висновки про наявний стан аналізованих підприємств.

Вагомий внесок в роботі складає удосконалений методичний підхід до оцінювання необхідності залучення інновацій на машинобудівному підприємстві (с. 126), який базується на визначенні індикаторів інноваційного розвитку та напрямів розробки та впровадження венчурних проектів на підприємствах. Автором справедливо обґрунтовано напрями подальшого впровадження інновацій в діяльність аналізованих підприємств машинобудування, шляхом впровадженні певної форми венчурного бізнесу (с. 127-132).

Чередник А. О. обґрунтовано пропонує процес вибору організаційної форми венчурного бізнесу для розвитку машинобудівних підприємств та джерела фінансування (с. 143). Справедливе використання одного з методів експертного оцінювання ПАТТЕРН дозволило обґрунтувати впровадження певної організаційної форми венчурного бізнесу та вибрати джерело фінансування (с. 145-154). В межах організаційно-інформаційного забезпечення процесу вибору організаційної форми венчурного бізнесу здобувачем удосконалено шаблон типової організаційної структури підприємства з урахуванням введення внутрішнього венчуру та сформовано матрицю розподілу обов'язків учасників на етапах розробки та реалізації венчурного проекту (с. 156-162).

Окремої уваги заслуговує удосконалений в роботі методичний підхід до оцінювання та прогнозування ситуаційних ризиків на етапах розробки та реалізації венчурного проекту, особливістю якого є прогнозування ймовірних втрат на кожному з етапів розробки та реалізації венчурного проекту за сценаріями розвитку (с. 177). Ґрунтовне використання запропонованого підходу дозволило порівняти очікувані доходи та ймовірні втрати з обсягом запланованих інвестицій за проектами від аналізованих підприємств та розрахувати коефіцієнт венчурного ризику проекту, на основі якого приймається рішення про провадження проекту (с. 178-190).

Вагомий внесок у розвиток теоретико-методичного забезпечення ефективності розвитку машинобудівних підприємств при виборі організаційної форми венчурного бізнесу складає запропонований процес прогнозування ефективності розвитку підприємства, ґрунтується на результатах венчурного проекту та кореляційно-регресійній залежності інтегрального показника ефективності розвитку та його складових (с. 192). Поетапне використання процесу дозволило розрахувати модельні значення показників ефективності розвитку підприємства за групами та спрогнозувати інтегральний показник (с. 193-200), що в свою чергу дозволило зробити обґрунтовані висновки про ефективність вибору організаційної форми венчурного бізнесу для забезпечення ефективності розвитку машинобудівного підприємства.

Наукові результати дисертаційної роботи Чередник А. О. мають високий ступінь обґрунтованості, що підтверджується узагальненням великої кількості наукових праць вітчизняних та закордонних вчених, використанням значного обсягу статистичної інформації, достатньою апробацією та впровадженням у діяльність підприємств.

Практичне значення результатів дисертаційної роботи підтверджується результатами впровадження в діяльність ПАТ «Коннектор» (довідка № 34-10 від 07.06.2018 р.) та ТОВ «Інтер-Ліфт» (довідка № 60 від 27.08.2018 р.).

Основні результати дисертації апробовані на 6-ти Міжнародних науково-практичних конференціях, що мають широке географічне охоплення.

Теоретичні результати дисертації використано при викладанні навчальної дисципліни «Венчурне інвестування» освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» (довідка № 18/83- 21-328 від 30.08.2018 р.) в ХНЕУ ім. С. Кузнеця Міністерства освіти і науки України.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

За результатами дослідження опубліковано 15 наукових робіт загальним обсягом 5,95 ум-друк. арк., з яких особисто автору належить 4,85 ум-друк. арк.: 1 розділ у монографії, 3 статті опубліковано в наукових фахових виданнях України, 4 статті в наукових періодичних виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття у науковому періодичному виданні іншої держави, 1 стаття у іншому виданні (в списку публікацій, виконаних у співавторстві і поданому в авторефераті, представлено особистий внесок здобувача).

Аналіз публікацій автора дозволяє дійти висновку про повноту викладення основних наукових положень дисертаційного дослідження у науковій літературі. Кількість публікацій є достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук відповідно до існуючих вимог.

Основний зміст дисертації повністю відображений в авторефераті.

Стиль та мова викладення результатів дослідження

Дисертаційна робота характеризується науковим стилем викладення. Розділи та підрозділи дисертації представлено у логічному зв'язку та послідовності. Результати викладені достатньо повно, обґрунтовано та

аргументовано. Зміст дисертації відповідає спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Аналіз структури дисертації, публікації та повноти відображення результатів дослідження в авторефераті

Дисертація викладена з дотриманням вимог наукового стилю, оформлена у відповідності до вимог МОН України, характеризується цілісністю, смисловою завершеністю викладу матеріалу.

Дисертаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 256 найменувань на 27 сторінках, додатків. Повний обсяг роботи становить 200 сторінок. Матеріали дисертації містять 55 таблиць та 29 рисунків.

За результатом дослідження опубліковано 15 наукових робіт, зокрема: один розділ у колективній монографії; 3 наукові статті у наукових фахових виданнях України; 4 статті – в наукових періодичних виданнях України, які включені до 5 міжнародних наукометричних баз, одна стаття – у науковому періодичному виданні іншої держави; одна стаття – в іншому виданні. За результатами участі у науковопрактичних конференціях опубліковано 5 тез доповідей. Загальний обсяг публікацій – 5,95 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належить 4,85 ум.-друк. арк.

Публікації та автореферат у повній мірі відображають зміст дисертаційної роботи, їхній аналіз дозволяє зробити висновок про повноту викладу основних наукових положень дисертаційного дослідження у науковій літературі.

На захист дисертації виносяться виключно особисті розробки Чередник А. О. Автореферат належним чином розкриває основні положення та висновки дисертації та є ідентичним за структурою та змістом.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи загальний високий рівень обґрунтованості теоретичних і методичних положень дисертаційної роботи, її цілісність та логіку викладу матеріалів, разом з тим можна зробити декілька зауважень і звернути увагу на дискусійні положення дисертаційної роботи Чередник А. О.:

1. Підтверджуючи теоретичну значимість розвинутого понятійного апарату ефективності розвитку машинобудівних підприємств при виборі організаційної форми венчурного бізнесу (с. 43), в частині уточнення поняття венчурний бізнес, вважаю, що автор дещо звужує роль такого поняття як «розвиток», якому не приділено достатньої уваги при дослідженні теоретичних засад.

2. При аналізі існуючих підходів до оцінювання ефективності розвитку дисертант концентрує увагу на достатній кількості визнаних та широко застосованих методик, зокрема: на збалансованій системі показників, піраміді ефективності, тощо (с. 44-56), проте, на наш погляд, доцільно було б більш уваги приділити розгляду інтегрованої моделі збалансованої системи показників і показника економічної доданої вартості.

3. При обґрунтуванні методичного підходу до оцінювання необхідності залучення інновацій для розвитку підприємства (с. 126), що ґрунтується на визначенні індикаторів інноваційного розвитку за напрямками впровадження венчурних проектів, слід було б більш детально розкрити сутність етапу формування експертної команди на підприємствах та зазначити, яким критеріям повинні відповідати експерти.

4. В дисертації автор зазначає, що існують загальні та ситуаційні ризики венчурної діяльності. Для оцінювання ситуаційних ризиків автором удосконалено методичний підхід (с. 177), однак незрозумілим є яким чином необхідно враховувати загальні ризики розроблення та реалізації венчурного проекту, проте, на наш погляд, слід було б доцільно приділити більше уваги цьому в роботі.

Вищенаведені зауваження та недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову і практичну цінність дисертаційної роботи Чередник А. О., а лише можуть слугувати предметом наукової дискусії під час захисту представленої дисертаційної роботи.

Загальний висновок по дисертації

Дисертаційна робота Чередник Анни Олегівни на тему «Забезпечення ефективності розвитку машинобудівних підприємств при виборі організаційної форми венчурного бізнесу» є завершеною кваліфікаційною науковою роботою, яка присвячена вирішенню актуального науково-практичного завдання з поглиблення теоретичних положень, удосконалення методичного забезпечення і розроблення практичних рекомендацій щодо забезпечення ефективності розвитку машинобудівних підприємств при виборі організаційної форми венчурного бізнесу. Автореферат дисертації відображає усі положення, що захищаються.

За рівнем наукової новизни наведені у дисертаційній роботі результати відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Наукові результати, що містяться у дисертації, відповідають паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та

управління підприємствами (за видами економічної діяльності). У дисертаційній роботі містяться раніше не захищені наукові положення.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами спостережень. Наукові результати проведених досліджень в повній мірі опубліковані у фахових виданнях.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації та висвітлені в публікаціях, що дозволяє судити про достатній рівень обґрунтування результатів дослідження.

Належний науково-теоретичний рівень, аргументованість і вірогідність отриманих висновків і рекомендацій, наукова новизна, теоретико-методичне і практичне значення роботи дають підстави для висновку, що дисертаційна робота Чередник Анни Олегівни на тему «Забезпечення ефективності розвитку машинобудівних підприємств при виборі організаційної форми венчурного бізнесу» за формальними та змістовними ознаками відповідає п. п. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами), а її автор – Чередник Анна Олегівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент
кафедри економіки, підприємництва
та управління підприємствами
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара

Гвініашвілі Т.З.

Підпис Гвініашвілі Т.З. засвідчую:

Вчений секретар
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара

Ходанен Т.В.